REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI

2/2024

UNIVERSUL JURIDIC

Indexări internaţionale

HEINONLINE

Central and Eastern European Online Library
www.ceeol.com

EBSCO HOST

ERIH PLUS
EUROPEAN REFERENCE INDEX FOR THE HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI

Director: **Călina Jugastru**
Redactor-şef: **Ioan Ilieş Neamţ**
Redactor-şef adjunct: **Bogdan Dumitru Moloman**

Consiliul ştiinţific:

Marieta Avram - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti
Alexandru Bacaci - prof. univ. dr. emerit, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga", Sibiu
Flavius-Antoniu Baias - prof. univ. dr., dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti
Mircea Dan Bob-Bocşan - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Traian Briciu - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti
Sevastian Cercel - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova
Ioan Chelaru - prof. univ. dr., Facultatea de Ştiinţe Juridice şi Administrative, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir", Bucureşti
Dan Chirică - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Emese Florian - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Gabriela-Cristina Frenţiu - judecător, Tribunalul Bistriţa-Năsăud, doctor în drept civil
Oana Ghiţă - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova
Codruţa Hageanu - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga", Sibiu
Lucia Irinescu - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi
Călina Jugastru - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga", Sibiu
Ioan Leş - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga", Sibiu
Bogdan Dumitru Moloman - consilier superior, Compartimentul Autoritate Tutelară, Primăria Municipiului Bistriţa
Adina Renate Motica - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea de Vest, Timişoara
Ioan Ilieş Neamţ - judecător, Tribunalul Maramureş, doctor în drept civil
Cristina Nicolescu - conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti
Liviu Pop - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Valeriu Stoica - prof. univ. dr. emerit, dr. H.C., Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti
Ionuţ Florin Popa - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Dan Andrei Popescu - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Paul Vasilescu - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca

Consiliul ştiinţific internaţional:

Ángel Acedo Penco - prof. dr., Universidad de Extremadura, Spania
Alessandra Cordiano - prof. dr., Università degli Studi di Verona, Italia
Matilde Cuena Casas - prof. dr., Universidad Complutense de Madrid, Spania
Lucinda Ferguson - associate professor dr., University of Oxford, Regatul Unit al Marii Britanie şi al Irlandei de Nord
Michel Grimaldi - prof. dr., dr. H.C., Université de Paris II „Panthéon-Assas", Franţa
Mark Henaghan - prof. dr., University of Auckland, University of Otago, Noua Zeelandă
Aída Kemelmajer De Carlucci - prof. dr., dr. H.C., Universidad Nacional de Cuyo, Argentina
Athena Nga-chee Liu - associate professor dr., University of Hong Kong, Republica Populară Chineză – Hong Kong
Rolf Madaleno - prof., Universidade do Vale do Rio Dos Sinos; PUC-RS, Brazilia
Leandro Martín Merlo - prof., Universidad de Buenos Aires y Universidad Abierta Interamericana, Argentina
Eulalia María Moreno Trujillo - prof., Universidad de Granada, Spania
Pablo Quinzá Redondo - prof. ayudante dr., Universidad de Valencia, Spania
Alain Roy - prof. dr., Université de Montréal, Canada
Flávio Murilo Tartuce Silva - prof. dr., Faculdade Autônoma de Direito (FADISP-ALFA) São Paulo, Brazilia
Enrique Varsi Rospigliosi - prof. dr., dr. H.C., Universidad de Lima y Universidad Nacional Mayor de San Marcos, Peru

Consiliul de redacţie:

Ana-Luisa Chelaru - notar public, Camera Notarilor Publici Bucureşti, doctor în drept civil
Viorica-Claudia Dumitrache - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga", Sibiu
Marius Floare - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca
Ioana Nicolae - prof. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Transilvania din Braşov
Ioana Laura Toma-Dăuceanu - lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti

SANĂTATEA MAMEI ÎN CONTEXTUL SĂNĂTĂȚII FAMILIEI ŞI AL EVOLUȚIEI DEMOGRAFICE NEGATIVE LA ÎNCEPUT DE SECOL XXI

Ioan GHERGHINA*
Alin STĂNESCU**
Andreea Teodora CONSTANTIN***

Sănătatea face parte dintre nevoile fundamentale ale omului, după asigurarea unei locuinţe şi a unei alimentaţii corespunzătoare, urmată de o educaţie şi instrucţie necesară pentru dobândirea unei profesii care să permită asigurarea independentă a existenţei (Clubul de la Roma, 1970). Familia tradiţională este locul unde se nasc, cresc şi sunt educaţi copiii. Pentru întemeierea unei familii, tineretul, care este cel care deţine zestrea genetică a naţiunii, are nevoie de realizarea a două condiţii obligatorii, o locuinţă şi un loc de muncă stabil, pentru care este necesar sprijin concret din partea instituţiilor statului.

Dintre problemele sociale, extrem de importantă este starea de sănătate a populaţiei (sănătatea publică), pentru care statul are structuri, legi şi, evident, un buget alocat, care, în România (aproximativ 5,6% din PIB), în ultimii ani a fost întotdeauna sub nivelul mediu al bugetului respectiv al Uniunii Europene (UE), (aproximativ 7,2%).

Prin acest mecanism statul poate ocroti şi dezvolta realmente starea de sănătate a populaţiei sau, dacă legile sunt nepotrivite, poate afecta serios starea de sănătate a populaţiei. Aceasta va duce la apariţia unor foarte mari probleme sociale, cu consecinţe grave. Exemple de legi controversate sunt legea avortului liber, la cerere, carenţele legislative în ocrotirea copilului şi familiei, a conservării locurilor de muncă, a aprobării căsătoriilor între persoanele de acelaşi sex. Un alt exemplu este absenţa unei legi a vaccinărilor, care a contribuit direct la înregistrarea a circa 60.000 de decese la persoanele infectate cu virusul SARS-CoV-2, dintre care peste 90% erau nevaccinate, şi la cele 80 de decese prin rujeolă, în marea lor majoritate, copii nevaccinaţi în ultimii patru ani. Toate aceste carenţe în domeniul legislativ şi în deciziile guvernării vieţii social-politice, economice, a sănătăţii publice, a învăţământului etc. au dus şi vor duce în continuare la efecte negative asupra indicelui natalităţii şi fertilităţii şi, în final, asupra evoluţiei demografice negative în populaţia României şi nu numai. Ne referim la lipsa locurilor de muncă, la numărul insuficient al creşelor şi grădiniţelor, la carenţe în procesul de învăţământ, care, dacă nu este dublat de o pregătire particulară paralelă, foarte costisitoare şi continuă, pe care majoritatea familiilor (părinţii) nu şi-o pot permite, duce la rezultatul cunoscut:

* Profesor universitar doctor, Institutul Naţional pentru Sănătatea Mamei şi Copilului „*Alessandrescu-Rusescu*" din Bucureşti.

** Cercetător ştiinţific gr. II, doctor, Institutul Naţional pentru Sănătatea Mamei şi Copilului „*Alessandrescu-Rusescu*" din Bucureşti.

*** Asistent universitar doctor, Institutul Naţional pentru Sănătatea Mamei şi Copilului „*Alessandrescu-Rusescu*" din Bucureşti.

sute de mii de absolvenţi de liceu fără bacalaureat în ultimii ani, ca rezultat al discrepanţei între exigenţa normală la examen şi o pregătire insuficientă în timpul anilor de învăţământ la liceu şi al şcolii în general. Rezolvarea oficială? S-a anunţat de câţiva ani: liber la muncă, oficial, printr-o nouă lege, pentru copii începând de la vârsta de 15 ani! OMS defineşte copilul ca fiind fiinţa umană în perioada de vârstă 0-18 ani. Înseamnă că România nu mai are capacitatea de a asigura instruirea pentru educaţie şi muncă a copilului în vârstă de 15-18 ani prin şcoli profesionale, şcoli de meserii, şcoli medii tehnice şi liceu, acest drept la educaţie şi instrucţie al copiilor fiind un drept înscris în Constituţia României.

Revenim la sănătate, care generează numeroase probleme sociale, dar are şi implicaţii directe în evoluţia demografică. Studiile demografice au fost întotdeauna un instrument fundamental în elaborarea programelor şi strategiilor de dezvoltare economică şi socială pentru oamenii politici şi instituţiile statului.

În România, populaţia cunoaşte, în prezent, un proces accentuat de regres, provocat de trei cauze principale:

- îmbătrânirea populaţiei;
- scăderea fertilităţii şi a natalităţii;
- migraţia externă.

Regresul este relevat de estimarea numărului de locuitori în ultimii 32 de ani:

- în 1990, estimările prevedeau că în România existau 23.000.000 de locuitori;
- recensământul din anul 2011 în România a stabilit la 20.121.641 numărul de locuitori. Populaţia urbană – circa 55,20%. Populaţia rurală – 44,80%;
- la data de 1 martie 2016, numărul de locuitori estimat a fost de 19.441.708, calculat pe baza numărului sporului negativ, asemănător cu numărul populaţiei României de dinaintea celui de al II-lea Război Mondial. Populaţia urbană – circa 55,20%. Populaţia rurală – circa 44,80%.

Structura etnică a populaţiei în anul 2011 a fost:

- români – 88,9%;
- maghiari – 6,5% (1.300.000);
- rromi – 4% (665.000);
- germani – în 1930: 745.036; în 2015: 60.000;
- evrei – în 1924: 796.036; în 2002: 6170.

Alte comunităţi: ucraineni, lipoveni, turci, tătari, sârbi, slovaci, cehi, polonezi, italieni, armeni.

Principalii indicatori demografici ai populaţiei din România din anul 2011 au fost:

- rata migraţiei nete: 0,13 migranţi la ‰ de locuitori;
- rata natalităţii: 9,9 născuţi vii la ‰ locuitori;
- rata mortalităţii generale: 12,1 decese la ‰ de locuitori;
- sporul natural: -2,2‰;
- rata mortalităţii infantile: 9,3 decese 0-1 an la ‰ născuţi vii;
- fertilitatea: 1,36 copii/femeie fertilă; necesar minimum 2,15 pentru înlocuirea generaţiilor;
- speranţa de viaţă la naştere: 68,69 ani la bărbaţi; 75,89 ani la femei.

Procesul demografic este în strânsă corelație cu sănătatea familiei, structura de bază a societății, care, în familia tradițională din România, este formată din trei generații, cu rol fundamental în naşterea, creşterea şi educația noilor generații: părinții, bunicii şi, evident, copiii. Părinții şi copiii dețin fondul genetic al națiunii. Sănătatea tuturor acestor generații este deosebit de importantă pentru sănătatea familiei şi evoluția procesului demografic.

Părinții cu rol esențial în naşterea copiilor, **mama**, respectiv femeia, şi mai ales sănătatea ei sunt în prim plan, iar acesta este exprimat prin indicatori demografici specifici pentru sănătatea reproductivă, dintre care cei mai importanți sunt: natalitatea, fertilitatea, întreruperile de sarcină (avorturile) cu rol terapeutic sau la cerere, mortalitatea maternă etc.

Copiii au şi ei indicatori demografici specifici: mortalitatea infantilă, mortalitatea perinatală, mortalitatea copilului mic (1-4 ani), mortalitatea sub 5 ani.

Bunicii sunt afectați de boli cronice şi de regresia determinată de vârsta înaintată.

Situația mediului social şi economic poate influența decisiv starea de sănătate a familiei în totalitatea ei.

Natalitatea

Natalitatea a înregistrat în anul 2020 cea mai scăzută valoare din istoria modernă a României, respectiv 8,1 nou-născuți la 1000 de locuitori, adică 179.609 nou-născuți. Cea mai mare natalitate se înregistrează în regiunile Nord-Vest, 8.8‰, şi Centru, 8,7‰, iar cele mai scăzute valori în regiunile Sud-Vest Oltenia şi Sud-Est.

Județele cu natalitatea cea mai crescută sunt Suceava, Sălaj, Ilfov şi în municipiul Bucureşti (valori de 8,9‰-10‰). Natalitatea cea mai scăzută se regăseşte în județele Caraş-Severin, Brăila, Teleorman, Râmnicu Vâlcea (6,1‰-6,3‰). Se remarcă schimbarea modelului cunoscut de natalitate mai crescută în Moldova, datorată, în mare măsură, ratelor mai crescute ale emigrării populației tinere din unele regiuni ale țării cu o economie mai vulnerabilă.

Înaintea celui de al II-lea Război Mondial, România a înregistrat valori crescute ale indicelui de natalitate, de 35‰ în anul 1930. După scăderea acestuia, indusă de condițiile războiului, natalitatea s-a stabilizat, în perioada 1947-1956, la valori de 24-25‰. În anul 1956, legislația liberalizează avortul la cerere, care, împreună cu noile condiții social-economice, respectiv urbanizarea datorată procesului de industrializare a țării, cu implicarea femeii în activitățile economice, au condus la schimbarea comportamentului reproductiv al populației la vârsta fertilă şi scăderea treptată a natalității până la 14,3‰ în anul 1966. În acelaşi an, se schimbă legislația: se interzic întreruperile de sarcină la cerere, permițându-se numai din motive medicale şi sociale strict controlate şi stabilindu-se pedepse